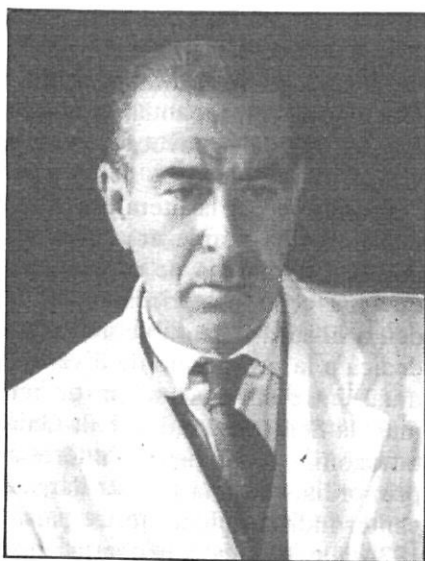

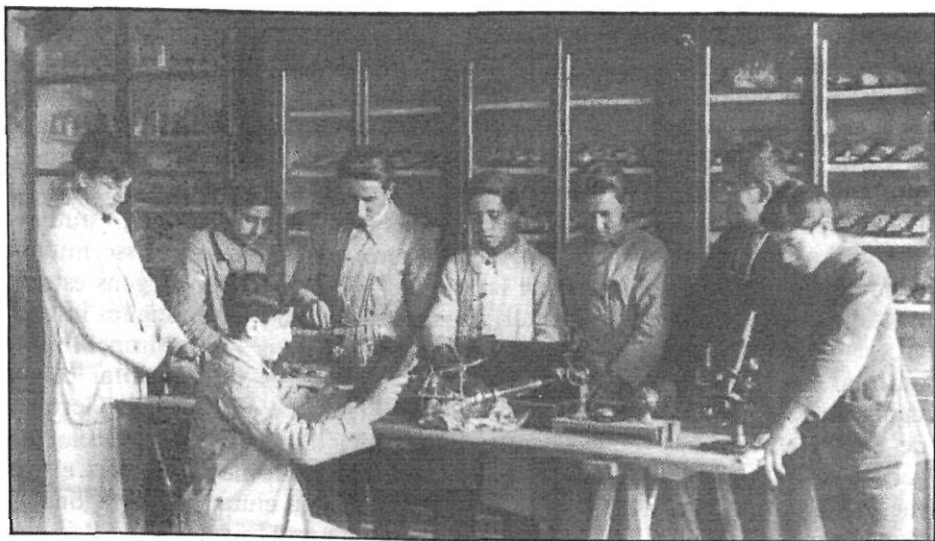
APUNTS BIOGRÀFICS

per Jordi Ribes

Francesc Español i Coll va néixer a Valls, a l'Alt Camp, el 8 d'octubre del 1907 al número 66 del carrer Baldrich, actualment carrer de la Cort. Fou el tercer de quatre germans, el més gran només germà per part de mare. El seu pare, Francisco Español i Llopis, advocat de professió, era un home amb grans inquietuds culturals que arribà a reunir una important biblioteca, on figuraven, a part de les obres del camp del dret, nombroses publicacions, especialment de literatura, d'art i d'història i estava també subscrit a la majoria de les revistes i dels periòdics de l'època; el seu veritable «hobby», però, foren els idiomes i aconseguí dominar el francès, l'italià, l'anglès i l'alemany i fins i tot, en els últims anys de la seva vida, estudiava el rus. La seva mare, Felipa Coll de Romero, una dama de classe mitjana acomodada, portava les regnes de la família. Així, doncs, no és gens estrany que, dins aquest context ambiental, Francesc Español i Coll estigués immers, ja d'ençà de la seva infantesa, en unes coordenades que l'impel·liren a esbrinar nous camins culturals que, en el seu cas, es van decantar cap al camp de les ciències naturals. Va fer el batxillerat a Valls amb els Germans de Sant Gabriel, dels quals té un grat record i d'una manera especial del germà Adrià, que l'encoratjà pel que fa a la incipient afecció envers els temes de la natura. Aconseguint el títol de Batxiller a la ciutat de Tarragona, es decidí per fi pels estudis de Farmàcia, que inicià a la Universitat de Barcelona l'any 1931 i finalitzà el 1935, on n'obtingué la llicenciatura. Cal destacar l'amistat que mantingué amb vallencs com el Dr. Joan Roset, cosí seu i conegut pneumòleg, els també metges Dr. Avel·lí Barbat i Dr. J. Miquel, el Sr. Joan Vives, farmacèutic a Valls, i el Sr. Eduard Ollé, advocat.

Hom ha de remarcar que en les seves primeres tasques entomològiques Francesc Español tingué la col·laboració d'alguns condeixebles i que fou animat pel seu pare, els seus germans Assumpció i Maria Felipa i els cosins Joan i Josep Maria Coll Álvarez. Molt particularment s'ha de palesar l'ajut de la seva germana Maria Felipa, amb la qual s'ha mantingut sempre molt unit i que, d'altra banda, és la que ha continuat la tradició paterna quant als estudis, ja que és advocada en exercici a Barcelona, i n'ha prosseguit les seves dèries intel·lectuals pel que respecta al gust d'aprendre llengües foranes i l'entusiasme per la literatura. Cal fer ressaltar que, durant aquesta època val·lenca, arribà a aplegar a casa seva material entomològic que ocupava ben bé una quarantena de caps grossos amb coleòpters i heteròpters, material que fou cedit posteriorment al Museu de Zoologia de Barcelona. Això es deu a la seva incansable activitat de camp que ja des de bon començament dedicà a la prospecció de diversos indrets dels encontorns de la seva vila nadiua, entre els quals s'han de remarcar d'una manera molt especial Miramar, la Serra de Prades, l'alt Gaià, els mateixos voltants de Valls i el litoral tarragoní. Aviat, però, s'interessà pel medi cavernícola, un dels objectius primordials de tota la seva llarga i fructífera carrera i del qual n'és el capdavanter indiscutible al nostre país. És així que tot just als disset anys –som al 1924– en una cavitat oberta anomenada cova del Traça, de Fontscaldetes, poblat agregat de Cabra del Camp, va descobrir la seva primera novetat entomològica, que fou enviada per a estudi al Museu Nacional d'Història Natural de París. El Dr. R. Jeannel, eminent entomòleg fundador de la biospe-

Francesc Español al laboratori del Col·legi dels Germans de Sant Gabriel.

A la fotografia podem veure, en primer terme, assegut, el Sr. Joan Vives Ferrater, farmacèutic, i drets, d'esquerra a dreta, veiem el Dr. Roset, metge, Dr. J. Miquel i Domingo, metge, Eduard Ollé i Vives, advocat, Francesc Barbero (ò), Castellví (ò), després veiem el Germà Adrià i, finalment a, Francesc Español i Coll.

Hom ha de remarcar que en les seves primeres tasques entomològiques Francesc Español tingué la col·laboració d'alguns condeixebles i que fou animat pel seu pare, els seus germans Assumpció i Maria Felipa i els cosins Joan i Josep Maria Coll Álvarez. Molt particularment s'ha de palesar l'ajut de la seva germana Maria Felipa, amb la qual s'ha mantingut sempre molt unit i que, d'altra banda, és la que ha continuat la tradició paterna quant als estudis, ja que és advocada en exercici a Barcelona, i n'ha prosseguit les seves dèries intel·lectuals pel que respecta al gust d'aprendre llengües foranes i l'entusiasme per la literatura. Cal fer ressaltar que, durant aquesta època val·lenca, arribà a aplegar a casa seva material entomològic que ocupava ben bé una quarantena de caps grossos amb coleòpters i heteròpters, material que fou cedit posteriorment al Museu de Zoologia de Barcelona. Això es deu a la seva incansable activitat de camp que ja des de bon començament dedicà a la prospecció de diversos indrets dels encontorns de la seva vila nadiua, entre els quals s'han de remarcar d'una manera molt especial Miramar, la Serra de Prades, l'alt Gaià, els mateixos voltants de Valls i el litoral tarragoní. Aviat, però, s'interessà pel medi cavernícola, un dels objectius primordials de tota la seva llarga i fructífera carrera i del qual n'és el capdavanter indiscutible al nostre país. És així que tot just als disset anys –som al 1924– en una cavitat oberta anomenada cova del Traça, de Fontscaldetes, poblat agregat de Cabra del Camp, va descobrir la seva primera novetat entomològica, que fou enviada per a estudi al Museu Nacional d'Història Natural de París. El Dr. R. Jeannel, eminent entomòleg fundador de la biospe-

Francesc Español al laboratori del Col·legi dels Germans de Sant Gabriel.

A la fotografia podem veure, en primer terme, assegut, el Sr. Joan Vives Ferrater, farmacèutic, i drets, d'esquerra a dreta, veiem el Dr. Roset, metge, Dr. J. Miquel i Domingo, metge, Eduard Ollé i Vives, advocat, Francesc Barbero (ç), Castellví (ç), després veiem el Germà Adrià i, finalment a, Francesc Español i Coll.

leologia científica moderna examinà la mostra dels insectes recollits, que resultaren nous per a la Ciència. L'espècie, que li fou dedicada amb el nom de *Speophilus espanyoli*, va constituir un fort estímul que decidí la seva preferent dedicació a la fauna cavernícola, oi més quan, ja definitivament instal·lat a Barcelona, una venturosa casualitat el va posar en contacte amb el Dr. R. Zariquiey, metge pediatre i conspicu entomòleg especialista en aquests temes, l'acabà d'encarrilar definitivament pel món, aleshores tot just encetat, dels coleòpters dels medis subterranis, activitat que mai no ha deixat de conrear.

Durant el seu servei militar (anys 1926-1929), que va fer al Marroc, a la circumscripció de Ceuta-Larraix, no va pas interrompre aquestes tasques, ans les incrementà, tot i aconseguint de reunir una important col·lecció de coleòpters de la zona en qüestió ara també dipositada al departament d'entomologia del Museu de Zoologia de Barcelona.

La seva alta especialització, que és fruit d'un gran coneixement del món dels insectes i dins d'aquest d'una competència aquí sense parió quant als coleòpters, l'ha emmenat a contactar amb col·legues de tot arreu. Per aquest motiu ha hagut d'estudiar llengües, sobretot les que constitueixen el vehicle d'expressió de les matèries considerades, com puguin ésser el francès, l'anglès, l'alemany, l'italià i el rus, idiomes que s'ha vist obligat a dominar pel que fa al seu vessant tècnic. Però potser això ja és una tradició familiar.

L'any 1932 és quan ingressa al Museu de Zoologia de Barcelona com a regent d'entomologia i, en ser creat l'Institut Municipal de Ciències Naturals l'any 1941 se'l nomena conservador tècnic d'entomologia. Durant el 1966 és promogut al càrrec de director del Museu, plaça que no deixà fins a la seva jubilació reglamentària l'any 1977. L'abril del 1969 llegeix el seu discurs d'ingrés a la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona amb el tema «Fauna cavernícola de España», contestat pel Dr. R. Margalef.

Les distincions i les medalles que li han estat concedides pels seus mèrits són nombroses i podem esmentar el trofeu del GES del Club Muntanyenc Barcelonès (1954), la medalla de la «III Asambleja Nacional de Espeleologia», la medalla de la Universitat d'Olomuc amb motiu del VI Congrés Internacional d'Espeleologia (1973), medalla d'argent de la Federació espanyola de Muntanyisme (1974), la inscripció com a Soci Honorari de la Secció d'Investigacions subterrànies del Centre Excursionista de Terrassa (1974), l'«encomienda con placa de Alfonso X el Sabio», concedida per Sa Majestat Joan Carles I, Rei d'Espanya (1978), la falcata ibero-ilergeta de l'Institut d'Estudis Ilerdenses (1978), la placa dels companys del Museu de Zoologia de Barcelona (1979), la medalla dels Amics dels Museus de Catalunya (1980), la placa de la Federació Catalana d'Espeleologia (1981), el Premi Sant Jordi de la Diputació de Barcelona (1981), la investidura de Doctor Honoris Causa per la Universitat Autònoma de Barcelona (1982), el títol de Col·laborador Honorari de la Facultat de Biologia de la Universitat de Barcelona (1981), la distinció com a Socio de Honor de la Asociación espanyola de Entomologia (1983), la medalla de Narcís Monturiol de la Gene-

ralitat de Catalunya (1984), la placa-homenatge de l'espeleologia espanyola amb motiu de 9è. Congrés Internacional d'Espeleologia celebrat a Barcelona (1986) i el nomenament de Socio de Honor de la Sociedad Hispano-americana de Lepidopterología «Shilap» (1986).